

**TASVIRIY SAN'AT VA CHIZMACHILIK FANLARIDAN UMUMIY
O'RTA TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG KADRLARINING
MALAKA TOIFALARI TEST TIZIMI UCHUN TEST
SPETSIFIKATSIYASI**

Mazkur test spetsifikatsiyasining maqsadi pedagog kadrlarning tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan bilim darajasini aniqlash uchun qo'llaniladigan test savollari strukturasi va unga qo'yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Mazkur hujjatga aprobatsiyalar natijasida qo'shimchalar, o'zgartirishlar va tuzatishlar kiritilishi mumkin.

**I. Tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan bilimlarni baholashning test
sinovi tartibi**

Pedagog kadrlarning tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan bilimlarini baholashning test sinovi tartibi kompyuter orqali onlayn tarzida test savollariga javob berishdan iborat.

**II. Tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan bilimlarni baholashda test
sinovi qamrab olgan tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan mazmun
sohalari**

Tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan pedagog kadrlar bilimlarni baholashda test sinovi topshiriqlari umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitiladigan tasviriy san'at fanining 5-6-7 sinflari, chizmachilik fanining 8-9 sinflari materiallari hamda Davlat ta'lim standartiga mos va turdosh bo'lgan kitoblar asosida tasviriy san'at va chizmachilik fanlarning quyidagi mazmun sohalari qamrab oladi:

1. Tasviriy san'atning ifoda vositalari;
2. Tasviriy san'at tur va janrlari
3. Amaliy bezak san'ati
4. Tasviriy san'atda uslub va yo'nalishlar
5. Inson qomatini chizishning metodik asoslari;

6. Chizmalarni taxt qilish, standart, format, masshtab va geometrik chizmachilik;

7. Proyeksion chizmachilik;

8. Mashinasozlik chizmachiligi;

9. Kompyuter grafikasi

10. Qurilish chizmalari.

***Eslatma 1:** Tasviriy san'at va chizmachilik fanlarining bu mazmun sohalari umumiy holda berilgan bo'lib, ular tasviriy san'at va chizmachilik fanlarining amaldagi o'quv dasturi hamda DTS talablaridan kelib chiqib, yanada aniqlashtiriladi va bir nechta mayda mavzularga bo'linadi hamda kodifikatorda keltiriladi.*

III. Pedagogning umumiy tasviriy san'at va chizmachilik faniga oid kompetensiyalarini baholash

Tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan bilimlarni baholashda pedagoglar test sinovi topshiriqlari yordamida quyidagi aqliy faoliyat turlari baholanadi:

1. Bilish;

2. Tahlil qilish.

Tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovida beriladigan test turlari.

Tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan bilimlarni baholashning pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi topshiriqlari quyidagi test turlaridan iborat bo'lishi mumkin:

Y1 – bitta to'g'ri javobga ega muqobil javobli test topshirig'i

Y2 – moslashtirishni talab qiladigan test topshirig'i

Y3 – dixotom ("to'g'ri – noto'g'ri" shaklidagi) test topshirig'i

***Eslatma 2:** Ba'zi test turlari texnik sharoitlar sababli vaqtincha boshqa test bilan almashtirilishi mumkin.*

**IV. Tasviriy san’at va chizmachilik fanlaridan bilimlarni baholashning
pedagog kadrlar attestatsiyasi test sinovi spetsifikatsiyasi (formati)**

	Baholanadigan talablar mazmuni	Mazmun sohasi	Topshiriqlar soni	Testlar turi		Baholanadigan aqliy faoliyat turi	Ajratilgan vaqt (daq)	Murakkablik darajasi	Bal
1	Tasviriy san’atning ifoda vositalari	I	3	1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	II	2
2	Tasviriy san’at turi va janrlari	II	4	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	III	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	II	2
3	Amaliy bezak san’ati	III	3	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	II	2
4	Tasviriy san’atda uslub va yo‘nalishlar	IV	5	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y1	Bilish	1,5	II	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	II	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	III	2
5	Inson qomatini	V	5	1	Y1	Bilish	1,5	III	2

	chizishning metodik asoslari			1	Y2	Bilish	1,5	III	2
				1	Y3	Bilish	1,5	II	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	II	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	III	2
6	Chizmalarni taxt qilish qoidalari va konstruktorlik hujjatlarining davlat ta'lim standarti talablari;	VI	5	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	III	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	II	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	I	2
7	Geometrik va proyeksion chizmachilik;	VII	5	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y2	Bilish	1,5	II	2
				1	Y2	Bilish	1,5	III	2
				1	Y3	Bilish	1,5	II	2
				1	Y1	Tahlil qilish	1,5	I	2
				1	Y2	Tahlil qilish	1,5	II	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	III	2
8	Mashinasozlik chizmachiligi;	VIII	5	1	Y1	Bilish	1,5	III	2
				1	Y2	Bilish	1,5	II	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	II	2
9	Arxitektura- qurilish chizmachiligi;	XIX	3	1	Y1	Tahlil qilish	1,5	III	2
				1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y3	Tahlil qilish	1,5	II	2

10	Topografik chizmachiligi	X	2	1	Y1	Bilish	1,5	I	2
				1	Y2	Bilish	1,5	II	2
	Jami:		40				60 minut		80
					Y1- 18 Y2- 12 Y3- 10	Bilish-23 Tahlil qilish-17		I daraja — 10 II daraja – 18 III daraja – 12	

***Eslatma 3:** test sinovining yuqorida keltirilgan (testlar soni, turi, ajratilgan vaqti, bali, murakkablik darajasi, sertifikat berish bali kabi) ko'rsatkichlariga tajriba-sinov natijalari va ilmiy asosli tahlilidan kelib chiqib, tegishli o'zgartirishlar kiritilishi mumkin.*

**V. Tasviriy san'at va chizmachilik fanlari bo'yicha bilimlarni
baholashning qismlari bo'yicha qiyosiy ko'rsatkichlar**

	Test sinovi qismlari	Qamra b olingan mazmu n sohalari	Topsh iriqlar soni	Ajratil gan vaqt	Ajratil gan ball	Murakkabli k darajasi	Aqliy faoliyat turi
I	Tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan tayyorgarligi ni baholash	I – X	40	60	80	I daraja-10 II daraja- 18 III daraja- 12	Bilish — 23 Tahlil qilish — 17

**Tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan bo'yicha bilimlarni baholashda
test sinovida umumta'lim o'qituvchilarining bilim darajasiga qo'yiladigan
talablar (ko'nikmalar) ning kodifikatori**

Tasviriy san'at va chizmachilik fanlaridan bo'yicha bilimlarni baholashda test sinovida tasviriy san'at va chizmachilik fanlari o'qituvchilarining tayyorgarlik darajasiga qo'yiladigan talablar (ko'nikmalar) ning kodifikatori Umumiy o'rta ta'limning Davlat ta'lim standartlari talablari va tasviriy san'at va chizmachilik fanlari bo'yicha nashr etilgan o'quv darsliklari mazmuni asosida tuzilgan.

Jadvalning birinchi ustunida tasviriy san'at va chizmachilik fanlari mazmun sohasi kodi, ikkinchi ustunida baholanadigan ko'nikmalar kodi va uchinchi ustunida test sinovida baholanadigan ko'nikmalarga qo'yilgan talablar keltirilgan.

Soha kodi	Baholanadigan mazmun elementi kodi	Test sinovida baholanadigan mazmun elementi
I		TASVIRIY SAN'ATNING IFODA VOSITALARI
1.1	1.1.1	Pang tushunchasi. Rangshunoslik nazariyasi
	1.1.2	Oq va qora ranglarda grafik rasm ishlash
	1.1.3	Tasviriy san'atda ishlatiladigan jihozlar
	1.1.4	Tasviriy san'atda belgi va geraldika
	1.1.5	Kompozitsiya tushunchasi
II		TASVIRIY SAN'AT TUR VA JANRLARI
2.1.	2.1.1	Jahon me'morchilik san'ati
	2.1.2	Jahon haykaltaroshlik san'ati va haykaltaroshlik asarlarini ishlash texnologiyasi. Haykaltaroshlikning turlari
	2.1.3	Jahon rangtasvir san'ati va rangtasvir asarlarini ishlash texnologiyasi. Rangtasvirning turlari
	2.1.4	Portret (avtoportret) va uning turlari.
	2.1.5	Manzara janri
	2.1.6	Natyurmort janri
	2.1.7	Animalistik va batal janrlari
	2.1.8	Jahon tasviriy san'at ustalarining hayoti va ijodiy faoliyati
III		AMALIY BEZAK SAN'ATI
3.1	3.1.1	O'zbekistonning amaliy bezak san'atida ramziy shakllar
	3.1.2	O'zbekiston naqsh ramzlari
	3.1.3	Amaliy bezak san'atida shakl va mazmun
	3.1.4	Sharq miniatyura san'ati
	3.1.5	Sharq mumtoz adabiyoti syujetlariga miniatyura usulida kompozitsiya ishlash
	3.1.6	Xalq amaliy san'at ustalarining hayoti va ijodiy faoliyati
	3.1.7	Kitob grafikasi san'ati

	3.1.8	Dizayn san'ati
IV		TASVIRIY SAN'ATDA USLUB VA YO'NALISHLAR
4.1	4.1.1	O'rta asrlar san'atida usul va yo'nalishlar
	4.1.2	Xitoy va Yaponiya rassomlarining rasm ishlash texnologiyasi
	4.1.3	Impressionizm va puantilizm. Ushbu uslublarda asarlar ishlash
	4.1.4	Kubizm va ushbu uslubda asarlar ishlash
V		INSON QOMATINI CHIZISHNING METODIK ASOSLARI
5.1.	5.1.1	Inson qomatini tasvirlashdagi asosiy o'lchamlar
	5.1.2	Inson qomatini chizishning metodik ketma ketligi
	5.1.3	Harakatdagi inson gavdasini tasvirlash va haykaltaroshlikda yasash qoidalari
	5.1.4	2-3 figurali mavzuli kompozitsiya ishlash (turli kasb egalarini tasvirlash asosida)
VI		CHIZMA BA UNI TAXT QILISHGA BOG'LIQ QOIDALAR, TALABLAR, GEOMETRIK YASASHLAR.
6.1	6.1.1	Tasvir, grafika va chizmalarning shakllanishi, taraqqiyoti va o'zni.
	6.1.2	Buyuk allomalar va olimlarning chizmachilik faniga tegishli ta'limoti hamda hissa qo'shgan ma'lumotlari (ulishi).
	6.1.3	Chizmachilik qurollari, asbob-uskunolari va ulardan foydalanish.
	6.1.4	Chizmalarni taxt qilish.
	6.1.5	Chizma standartlari.
	6.1.6	Chizma formatlari

	6.1.7	Chizma masshtablari.
	6.1.8	Chiziq turlari. O'lcham qo'yish qoidalari.
	6.1.9	Chizma shriftlari va ularning o'lchamlari.
6.2		GEOMETRIK YASASHLAR.
	6.2.1	O'zaro perpendikulyar, parallel va turli xil vaziyatdagi chiziqlar.
	6.2.2	To'g'ri chiziq kesmasi va burchaklarni teng bo'laklarga bo'lish.
	6.2.3	Aylanani teng bo'laklarga bolish va muntazam ko'pburchaklar yasash.
	6.2.4	Tutashmalar.
VII		Proyeksion chizmachilik
7.1	7.1.1	Markaziy proyeksiyalash
	7.1.2	Parallel proyeksiyalash
	7.1.3	Oktant va epyur
	7.1.4	To'g'ri chiziqning proyeksiyalari
	7.1.5	Tekis shakllarning proyeksiyalari
	7.1.6	Modellarni bitta, o'zaro ikkita va uchta tekislikka proyeksiyalash.
	7.1.7	Geometrik jismlar va ularning proyeksiyalari
	7.1.8	Ko'pyoqlik va aylanish sirtlarining yoyilmalari
7.2		Ko'rinishlar
	7.2.1	Asosiy ko'rinishlar
	7.2.2	Bosh ko'rinish
	7.2.3	Mahalliy ko'rinish
	7.2.4	Qoshimcha ko'rinish
	7.2.5	Texnik modellarning ko'rinishlari va ularni konstruktiv qismlarga va geometrik jismlarga ajratish, tahlil qilish
	7.2.6	Detallarning chizmalarini o'qish

7.3		Aksonometrik proyeksiyalar va eskiz
	7.3.1	Aksonometrik proyeksiya turlari
	7.3.2	Aksonometrik proyeksiya o'qlar vaziyati
	7.3.3	Tekis shakl, sirtlar va detallarning izometrik proyeksiya
	7.3.4	Tekis shakl, sirtlar va detallarning dimetrik proyeksiya
	7.3.5	Tekis shakl, sirtlar va detallarning izometrik proyeksiya
7.4		Eskiz va texnik rasm
	7.4.1	Eskiz
	7.4.2	Texnik rasm
7.5		Qirqim va kesimlar
	7.5.1	Kesimlar
	7.5.2	Kesim va qirqimda shartlilik va soddalashtirishlar
	7.5.3	Qirqimlar
	7.5.4	Aksonometrik proyeksiyada qirqimni tasvirlash
7.6		Konstruksiyalash va loyihalash
	7.6.1	Detal shaklini dizayn asosida konstruktiv o'zgartirish
	7.6.2	Detalning fazoviy holatini o'zgartirish
	7.6.3	Detalni qayta loyihalash
VIII		MASHINASOZLIK CHIZMACHILIGI
8.1	8.1.1	Konstruktorlik hujjatlarining turlari
8.2	8.2.1	Ajraladigan va ajralmaydigan birikmalar
	8.2.2	Rezbalar va ularni chizmalarda tasvirlash
	8.2.3	Boltli birikmalar
	8.2.4	Shpilkali birikmalar
	8.2.5	Vintli birikmalar
	8.2.6	Trubali birikmalar
	8.2.7	Payvand chokli birikmalar
	8.2.8	Parchin mixli birikmalar
8.3		Yig'ish chizmalarini o'qish

	8.3.1	Spetsifikatsiya
	8.3.2	Yigʻma birlik
	8.3.3	Uzatmalar
	8.3.4	Prujinalar
	8.3.5	Sxemalar
IX		Kompyuter grafikasi
9.1	9.1.1	Kompyuter grafik muharrirlarning dastur turlari
	9.1.2	Kompyuterda buyumlarni loyihalash prinsiplari
X		Qurilish chizmalari
10.1	10.1.1	Binoning plani, qirqimi va fasadi
	10.1.2	Bino elementlari: sokol, devorlar, yopmalar, tomlar va boshqalar
	10.1.3	Sanitariya-texnik jihozlar
	10.1.4	Qurilish chizmalarida masshtab va oʻlchamlar

Namuna

Y1

№36 Manba – I.Raxmanov, D.Yuldasheva, M.Abduraxmanova.
 “Chizmachilik” umumiy oʻrta taʼlim maktablarining 8-sinfi uchun darslik. T.:
 “Oʻqituvchi”. 2019 y. 56-bet. **Qiyinlik darajasi** -2;

Manba: Soha kodi: 7.1; baholanadigan mazmun element kodi: 7.1.7

Qaysi raqamda koʻpyoqliklar toʻgʻri koʻrsatilgan?

a- piramida; b- prizma; c- kub; d- geksaedr; k-silindroid f - tetraedr; g- oktaedr; h- arallelepiped

a; b; c; d; f; g; h;

b; c; h; k; f; g; d;

c; d; b; k; e; g; f;

b; a; c; d; k; f; g;

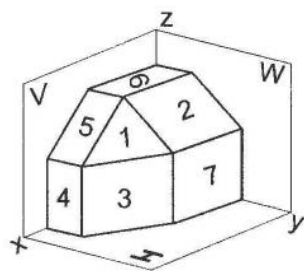
Y1

№36 Manba – I.Raxmanov, D.Yuldasheva, M.Abduraxmanova.
 “Chizmachilik” umumiy oʻrta taʼlim maktablarining 8-sinfi uchun darslik. T.:
 “Oʻqituvchi”. 2019 y. 50-bet. **Qiyinlik darajasi** -2;

Manba: Soha kodi: 7.1; baholanadigan mazmun element kodi: 7.1.5

Modelning tarkibidagi proyeksiyalar tekisligiga nisbatan xususiy vaziyatda joylashgan yoqlarning toʻgʻri koʻrsatilgan toʻliq qatorini belgilang.

1-umumiy vaziyatdagi yoq; 5-frontal proeksiyalovchi vaziyatdagi yoq; 2-profil proyeksiyalovchi vaziyatdagi yoq; 3- gorizontal proeksiyalovchi vaziyatdagi yoq; 4- profil proeksiyalar tekisligiga parallel yoq; 5- frontal proeksiyalovchi vaziyatdagi yoq; 6-gorizontal proeksiyalar tekisligiga parallel yoq; 7-frontal proeksiyalar tekisligiga parallel yoq;

5; 4; 3; 2; 6; 7.

4; 5; 3; 6; 7.

5; 4; 3; 1; 6; 7.

3; 1; 6; 7; 5; 2.

(бу иккинчи хил вариант. Қизилдаги тўғри жавоб)

Y2

№15 Manba –Q.Miraxmedov, B.Karimova, I.Nurullaev “Tasviriy sanʼat”
 umumiy oʻrta taʼlim maktablarining 6-sinfi uchun darslik. T.: “Gʻ.Gʻulom
 nomidagi NMIU”. 2017 y. 71-bet.

Qiyinlik darajasi -3;

Manba: Soha kodi: 2.1; baholanadigan mazmun element kodi: 2.1.8

<p>Dastgohli va mahobatli tasviriyy san’at asarlariga mos keluvchi javobni belgilang.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dastgohli tasviriyy san’at asarlari 2. Mahobatli tasviriyy san’at asarlari <ol style="list-style-type: none"> a) O‘zbekistonda mart (U.Tansiqboev) b) Afina maktabi (Rafael Santi) c) Buyuk Amir Temur (I.Jabborov) d) Jokonda (Mona Liza) (Leonardo da Vinchi) e) Sikst kapellasi tasvirlari (Mikelanjelo Buonarotti) f) Mis chavandoz (Falkone) g) Buvi va nabira (A.Abdullaev) h) Amir Temur (M.Nabiev)
1-a, d, g, h; 2-b, c, e, f
1-b, c, e, f ; 2-a, d, g, h
1-a, d, e, f; 2-b, c, g, h
1-b, c, g, h; 2-a, d, e, f

Y3№30 Manba – I.Raxmanov, D.Yuldasheva, M.Abduraxmanova.
 “Chizmachilik” umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 8-sinfi uchun darslik. T.:
 “O‘qituvchi”. 2019 y. 13-bet. **Qiyinlik darajasi** -2;
 Manba: Soha kodi: 7.5 baholanadigan mazmun element kodi: 7.5.3

<p>Tarkibida ochiq teshik va o‘yiqlar mavjud bo‘lgan detal ko‘rinishlarida qirqim tatbiq qilinadi.Shu fikr to‘g‘rimi?</p>
To‘g‘ri
Noto‘g‘ri